

Daniel Venteo

«Els pobles es defineixen a si mateixos des de la polisèmia dels símbols»

El llibre, que arriba en una fabulosa edició de luxe d'Enciclopèdia Catalana i està coordinat per Daniel Venteo, presenta articles dels historiadors catalans més prestigiosos en què podem aprofundir en les causes —socials i polítiques— que han generat símbols tan importants per a la nostra societat com el Fossar de les Moreres, Rafael Casanova, l'estelada, 'L'estaca' o l'1 d'octubre, entre molts d'altres.

Símbols del catalanisme explora la dimensió d'entitats, emblemes i personatges que s'han entès com la representació política sobirana de la catalanitat. Com va ser la tria?

—El que hem fet és un recorregut cronològic amb la voluntat de retratar tot l'univers que hi ha entremig. No volíem que el llibre fos un diccionari, i per això hi ha 48 símbols, explicats i documentats al detall.

—N'hi ha molts, de ben segur, que no han pogut entrar al llibre. Per què aquests i no uns altres?

—Hem intentat fer una arquitectura de contingut, amb símbols menors que pengen d'altres més importants. I també hem defugit les personalitats per convertir-les en símbol, amb excepcions justificades com alguns presidents de la Generalitat que han passat a ser molt més que un polític. En el cas de Macià, Companys o Tarradellas és un fet obvi.

—... i en el cas de Jordi Pujol, que també hi apareix. Ell seria l'exemple que no han fet una obra plaent. S'hi mostren llums i ombres.

—L'objectiu que teníem era representar els símbols en tota la seva complexitat, i la simbologia de Pujol és, justament, molt complexa. Però també n'hi

Símbols del catalanisme

DANIEL VENTEO
Enciclopèdia Catalana
Barcelona, 2019
384 pàgines

ha d'altres, com el timbaler del Bruc, que és un símbol profundament catalanista i, al mateix temps, també profundament espanyolista, vampiritzat, apropiat i molt utilitzat per la Falange. I no és l'únic cas, com ho van ser els castells i les sardanes.

—Hi ha símbols que van néixer en un moment i no han tingut pervivència. En canvi, d'altres que han ressuscitat quan semblaven esgotats. És el cas dels llaços grocs.

—Els partidaris austriacistes portaven cintes grogues, com ara portem els llaços grocs. El color groc és el de la casa dels Àustries, en contraposició al blau dels Borbons. Al llibre hi hem publicat documents inèdits, que es poden veure per primera vegada i en què ja es parlava, aleshores, de "*tumulto*". Com a símbol, les cintes gro-

gues van tenir una eficàcia molt limitada i després van desaparèixer.

—Tres segles més tard apareixen de nou els llaços grocs. És una coincidència gens intencionada, oi?

—Un símbol, per definició, és dinàmic i polisèmic. Pel que fa a la semblança entre les cintes grogues i els llaços grocs, efectivament: no ha estat gens planificat. La simbologia d'ara no té res a veure amb

«Ens semblava que en aquest moment calia fer una explicació historiogràfica i seriosa al voltant del símbol, amb molt de rigor, més enllà del cofoisme»

tant els editors com els autors. En aquest sentit, vull destacar que no s'hauria pogut fer sense l'extraordinària riquesa documental dels arxius catalans. I sí, de vegades hi ha un cert menyspreu a tot allò que té a veure amb la simbologia... L'any 1931, la nova Generalitat republicana intenta posar en marxa un nou himne oficial per substituir *Els Segadors*. I sap què va passar? Que fracassa davant la popularitat d'aquest, que encara és l'himne oficial de Catalunya malgrat que sempre hi ha veus que diuen que s'hauria de canviar.

—**“Els símbols són energia emocional”, com diu el sociòleg Randall Collins.**

—Catalunya és una nació sense Estat i ha creat una simbologia de no-Estat. Al llibre hi posem els símbols oficials i altres elements que considerem fonamentals per entendre aquesta energia emocional.

—**Què és allò que anomenem “consciència d'identitat”?**

—És la pervivència dels símbols catalanistes al llarg del segle XIX. A la Catalunya del nou-cents és quan es dibuixa una identitat que s'ha mantingut al llarg del XX i fins ara. Una identitat que és, a més, diversificada, perquè els pobles es defineixen a si mateixos des de la polisèmia dels símbols. Veiem aquesta “consciència d'identitat” en la llengua, que és el segon dels símbols del llibre, després de Guifré el Pilós. O en la bandera, en aquests debats entre la senyera o l'estelada. O en el debat sobre el sistema institucional.

la del 1705; són dos símbols diferents, però amb una connexió bestial.

—**Per què han cregut que era necessari, ara, fer un llibre així?**

—Enciclopèdia sempre intenta fer una aportació afegida als fets. Ens semblava que, en aquest moment, calia fer una explicació historiogràfica i seriosa al voltant del símbol, i, sobretot, fer-ho amb molt de rigor, més enllà del cofoisme. Que ningú no busqui en aquest llibre un “*instant book*”. *Símbols del catalanisme* vol ser una obra de referència, per ara i també per al

futur. El país s'està redefinint a si mateix, i amb el llibre volem entrar a redefinir els símbols que ens expliquen.

—**No sé com veu la salut del símbol. De vegades sembla que en aquest país tenim una certa al·lèrgia a la simbologia nacional i, d'altres, en fem tota una exaltació.**

—Aquest és un llibre desacomplexat que reivindica el patrimoni cultural que és la simbologia política. Però no és un llibre reivindicatiu, sinó historiogràfic, i aquí rau la minuciositat que hi hem posat